

§. XXXVII. Qui possessionem tribuit merus minister est, qui rem totam gerit collatoris jussu, & auctoritate. Quare hoc tantum curat, ut collationis litteræ exitum consequantur; neque ejus est judicare, num clericus beneficio donatus eo sit revera dignus, an secus; nisi hoc forte negotium ei commissum fuerit, quia tunc non nisi re cognita beneficii possessio danda est (1). Capta possessione, qui beneficium obtinuerunt cum cura animarum, intra duos saltem menses coram Episcopo, aut ejus Vicario generali fidei professionem per semetipsos emittere debent (2); aucti vero Canonicatu, aut Dignitate in Ecclesia cathedrali non solum coram Episcopo, aut Vicario generali, sed etiam coram Capitulo idem præstant (3). Nisi id fiat, inutilis possessio est, neque fructus quis facit suos.

(1) Huc spectant litteræ *in forma dignum*, aut *in forma commissaria*, de quibus actum est tit. 5. sect. 3. §. XLII. p. 333. Vide etiam Garciam *de Benefic. par. 6. c. 2. n. 1. & seq.*

(2) Fidei professio per procuratorem emitte non potest; qua in re emendandus est error illorum, qui id per procuratorem fieri posse arbitratur. Consule Benedictum XIV. *Instit. Eccles. 60. §. 3. & Giraldum Exposit. jur. Pontific. par. 2. sect. 136. p. 1011.*

(3) Concilium Tridentinum Sess. 24. c. 12. *de Reform. Pius IV. Const. In Sacrosancta 102. & Const. Injunctum 103. Bullar. t. 4. par. 2. p. 201. & 204.* Canonici collegiarum Ecclesiarum hujus faciendæ professionis nulla lege obstringuntur; sed tamen etiam hi pluribus in locis vel peculiari lege, vel consuetudine hanc professionem emittunt. Sic in locis, ubi obtinet Concilium Romanum habitum à Benedicto XIII. an. 1725., multi sunt, qui ea lege tenentur. Confer. Giraldum *l. c.*

§. XXXVIII. Illud in primis efficit capta possessio, ut qui eam anni spatio retinuit, is inde dimoveri, aut beneficium alteri, qui illud impetrarit, adscribi nequeat, nisi primum lis petitorio judicio finita sit. Quod jus constituit *Regula 35. Cancellariæ*, quæ vulgo dicitur *de annali possessore*, & quæ duabus constat partibus. Nam sancitum est primum, ut qui beneficium impetrat, quod alter per annum tranquillo, & quie-

to animo retinuit, significare debeat nomen, & gradum possessoris, proferre causam apertam, & perspicuam, propter quam ei retinendi beneficii jus esse negat, temporis, quo in ea possessione versatus est, cursum ostendere; deinde ut intra sex menses possessorem in judicium vocet, & causam intra annum usque ad sententiam persequatur (1).

(1) Consule Rigantium *ad hanc Regul. 35.*

§. XXXIX. Est & alia regula *de triennali possessore*, quæ inter regulas Cancellariæ est 36. numero, atque in re beneficiaria quadragenariæ præscriptionis vice fungitur. Ea vero cautum est, ut qui procul à labe vitioque simoniæ trienni spatio beneficium obtinuit quovis titulo, etiam *colorato*, ut vocant, is nullis amplius molestiis affici, neque à possessione dimoveri possit, atque omnes ejus beneficii *impetrationes*, quas dicunt, irritæ habeantur. Quæ triennalis possessio ut tantum valeat, pacata esse debet, eaque ut explorata sit, satis est ostendere possessionem, quam quis revera adeptus est. Nam qui illam semel apprehendit, ac post triennium retinet, in ea semper perseverasse censetur, nisi secus ostendatur (1).

(1) Vide etiam Rigantium *ad Regul. 36.*

TITULUS XV.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS.

I. Census quid?	IV. Subsidium charitativum.
II. Quando census ab Episcopo
constituatur?	V. ad VIII. Procuratio.
III. Cathedralicum.	IX. Portio canonica.

§. I.

Non solis aluntur Clerici beneficiorum fructibus sed & alia habent emolumenta, aliasque obven-
Tom. II. Tt

tiones, quibus fruuntur, ut honeste, ac decenter vivant. Eorum quædam ad Episcopos, quædam ad ceteros clericos pertinent. Proprii sunt Episcoporum census, quorum nomine hoc loco intelligitur certa vis pecuniæ, quæ ex redditibus ecclesiasticis solvenda est.

§. II. Porro Episcopus in Ecclesia recens fundata, & dotata, cum eam consecrat, censum constituere potest, consensu accedente fundatoris (1), vel patrono reservare (2), idemque recte præstat, cum annuente Capitulo Ecclesiam piis locis concedit, aut subtrahit à jurisdictione sua (3). Generatim tamen ædificata, & consecrata Ecclesia, nefas est aut veterem augere censum, aut novum imponere; nisi primum Apostolicæ Sedis venia impetrata sit (4).

(1) *Can. 30. c. 18. qu. 2. Cap. 16. de Censib. exaction. ibique Glossa.*

(2) *Cap. 23. de Jurepatr.*

(3) *Cap. 6. de Relig. domib.*

(4) Onus, quod etiam mortuo Beneficiario maneat, sine venia Summi Pontificis imponi nequit. Eandem hanc veniam pro onere temporario requiri, tradit Giraldus *l. 3. t. 39. sect. 584. p. 397.*

§. III. Præter censum, alia etiam Episcopi tributa exigunt à clericis, & ecclesiis suæ dioceseos, quæ tributa vel ordinaria, vel extraordinaria sunt. Ordinarium tributum est Cathedralicum, aut Synodaticum, quod à singulis Ecclesiis quotannis solvitur in signum subjectionis, & honorem cathedræ Episcopalis (1). Penditur in synodo cathedralicum, unde factum est synodatici nomen (2), & penduntur duo solidi (3) ab Ecclesiis omnibus, & clericis, qui Episcopo subjecti sunt (4).

(1) Cathedralicum, de quo hoc loco agimus, confundi non debet cum eo munere, tributo, seu pastello, quod olim in ordinatione dari solebat, quodque vehementer improbat Gregorius M. in Synodo Romana *t. 3. Collect. Harduini col. 497.*, & Concilium Tridentinum *Sess. 21. c. 1. de Reform.* Hoc quoque interdum dicitur cathedralicum, uti observant Gonzalez in *c. Conquerente de*

Offic. ordin. in fin., & Christianus Lupus in *Schol. & not. ad canon. Concilior. t. 2. c. 3. p. 39. ed. Ven. 1724.* Quæ neminis similitudo quosdam in eum errorem induxit, ut crederent, generatim cathedralicum à sacris canonibus improbari. Verum certa illa pensio, quam proprie cathedralicum dicimus, quæque Episcopo singulis annis persolvitur non propter ordinationem, sed in subjectionis signum, & honorem cathedræ Episcopalis, nunquam à sacris canonibus vetita fuit, imo ejus antiquissimus est, & Ecclesiæ probatus usus. Id testissimum faciunt Concilium Bracarense II. *Can. 2.*, & Toletanum VII. *c. 4. t. 3. Collect. Harduini col. 386. & 622. ed. Paris*, Alexander III. in *c. 9. de Censib.*, Honorius III. in *c. 16. de Offic. judic. ordin.*, Arnoldus Abbas Lubecensis, qui in Chronico Sclavorum *l. 3. c. 21. p. 670. inter Scriptores Brunsvicens. t. 2. ed. Hanover. 1705.* narrat, Hartvicum Archiepiscopum Bremensem, cum gravi premeretur inopia, ex solo cathedralico vitam traduxisse. In concilio Ravennatensi an. 997. *Can. 2. t. 6. Concil. col. 753. Collect. Harduini* sancitum est, ut quovis anno, die S. Vitali sacro omnes Archipresbyteri censum Episcopo solverent duorum solidorum, atque hunc censum fuisse cathedralicum, ostendit Thomassinus *Vet. & nov. Eccles. disciplin. pag. 3. l. 2. c. 34. n. 5.* Mitto cetera monumenta, que multa sunt, & ex quibus patet, antiquissimum esse cathedralicum, ac semper sacris canonibus probatum fuisse. Concilium Tridentinum *Sess. 24. c. 3. de Reform.* quamquam novas exactiones Episcopis interdixerit, non ideo sustulit jus cathedralici, modo non in visitatione, ubi quidvis exigi concilium vetuit, sed vel in synodo, vel alio tempore solvatur; atque ita respondit Sac. Congregatio Concilii, cujus decretum late exornat Fagnanus in *c. Conquerente n. 48. & seq. de Offic. ordin. & in Cap. Venerabili n. 16. & seq. de Censib.* Hic S. Carolus Borromeus, qui Tridentini concilii decreta diligentissime custodiebat, firmam ratam esse voluit cathedralici solvendi legem *Act. Eccles. Mediol. par. 2. p. 346.* atque idem constitutum est à Synodo Bituricensi an. 1584. *tit. 3. Can. 7. t. 10. Collect. Harduini col. 1492.*

(2) Synodaticum Episcopo, cum diocesim lustrabat, interdum solutum patet ex duobus Conciliis Bracacarense II., & Toletano VII., quorum paulo antè facta mentio est. Sed tere ubique solvebatur in Synodo, quæ cum plerumque post pascha haberetur, hinc ea solutio quandoque *Paschalis* est appellata, uti monet Cironius *Paratitl. ad Decretal. l. 3. tit. 39. n. 10. t. 1. pag. 315. ed. Vindobon. 1761.* Sed ut plurimum, à synodo ea præstatio vocata est synodaticum, interdum etiam dicta *Synodus* uti constat ex Concilio Tolosano *c. 10. t. 6. par. 1. Collect. Harduini col. 1045.*, atque ex Fulberto Carnotensi *Ep. 58. Biblioth.*

PP. t. 18. p. 18. ed. Ludum; quamquam à Synodatico distingui synodus videtur in *Indice ms. Beneficiorum Ecclesia Constant.* apud Du-Cangium *Glossar. verb. Synodaticum.* Cum autem synodaticum in synodo persolvatur, quæri potest, num pendere debeat illis quoque annis, quibus synodus non habetur. Pluries de hac re quæsitum est coram Sac. Congregatione Concilii, eaque semper respondit, cathedraticum, etiam non habita synodo, singulis annis esse solvendum, & vero in *Amalphantana Cathedratici* 5. Septembr. 1705. & 26. Februar. 1707. & in *Cassanen.* 21. Mart. 1735. l. 55. Decret. p. 326. & l. 57. p. 68. & l. 85. p. 188. nullo habitu respectu ad Synodum, cathedraticum à die adeptæ possessionis Episcopo solvi voluit. Quod idem antea constituerat Synodus Avenionensis an. 1366. c. 11., & altera similiter Avenionensis Synodus habita Alano Episcopo t. 4. *Anecdotor. col. 575. c. 11. & 580. c. 15. ed. Paris 1717.*, ubi statutum est, ut non solum ejus anni synodaticum, sed etiam *arreragia temporis jam lapsi* Episcopo solverentur. Diuturna tamen, ac legitima induta consuetudine fieri potest, ut non nisi in synodo cathedraticum persolvatur. Quamquam enim ejus solutionis onus consuetudine prorsus tolli, ac deleri nequeat, ut scilicet semper extet monumentum honoris debiti cathedræ episcopali, tamen cum hic honos maneat, etiamsi illud non solvatur annis singulis, recte à consuetudine induci potest, ut tantum, cum Synodus habetur, cathedraticum pendere debeat. Consule *Bottum de Synod. p. 3. n. 89. & seq.*, & *Massobrium de Synod. c. 4. dub. 33. & 34.*

(3) Duos solidos propter cathedraticum unoquoque anno solvi jubent Concilium Bracarense II., & Toletanum VII. l. c., atque Honorius III. in *cit. c. 16. de Offic. judic. ordin.* Verum cum solidi pretium non semper idem, nec ubique fuerit, uti late inter ceteros ostendunt *Jacobus Gorhofredus in Cod. Theodos. Leg. unic. l. 7. tit. 24. t. 2. p. 459. & seq. & Leg. 1. l. 12. tit. 7. t. 4. p. 597. ed. Lips. 1737.*, & PP. Maurini *Addit. ad Glossar. Du-Cangii verb. Solidus*; cum item incertum sit, aureus ne, an argenteus esset, & quanti valeret solidus Lucensis, quem memorat Honorius III. in *cit. c. 16.*, hinc quæsitum est, quæ nunc propter cathedraticum moneta pendenda sit. Synodus Romana habita anno 1725. à Benedicto XIII. singulis solidis pretium attribuit unius aurei monete Romanæ, & eo propter cathedraticum solvi jubet viginti julios ejusdem monete, quamquam non integri solidi à singulis beneficiariis pendendi sint, sed ratione habita reddituum beneficiorum, servatoque modo, qui in ea Synodo constitutus est. Verum provinciale hoc concilium tantum in Romana provincia legem facit. Itaque, cum nihil certi ea de re sit à Jure constitutum, ex receptis populorum moribus, & locorum consuetu-

dine cathedraticum Episcopo solvendum æstimandum est.

(a) Pendendum est cathedraticum à quibuscumque parochis, beneficiariis, & Ecclesiis secularibus, non item regularibus, quæ monasteriis conjunctæ sunt, & in quibus regulares divina officia peragunt. Nam hæc solvendi cathedratici onere non tenentur *Can. Inter cetera* 8. c. 10. qu. 3. & *Can. Quam sit* c. 18. qu. 2. Sodalitia vero laicorum, quæ confraternitates dicuntur, Episcopi auctoritate instituta, si propriam habeant Ecclesiam, non item si tantum capellam, aut altare in aliena Ecclesia habeant, cathedraticum pendere oportere, respondit Sac. Congregatio Concilii in *Firmana Cathedratici* 24. Jul. 1734. & in *Urbevetana Cathedratici* 20. Mart. 1745. Similiter in *Maceratem Cathedratici* 29. April. 1731. definitum est, ex omnibus quotquot sunt, beneficiis, etiam simplicibus, solvendum esse cathedraticum, exceptis tantum capellaniis laicalibus, & ad nutum amovibilibus. Quod si plures clerici, qui uni, & eidem Ecclesiæ addicti sunt, communem habeant massam, non singuli discretam, atque distinctam præbendam, unum tantum ex ea massa cathedraticum esse solvendum, statuit Concilium Romanum anni 1725. tit. 8. c. 4.

§. IV. Extraordinarium tributum est subsidium charitativum, scilicet pensio; quam Episcopus charitatis nomine exigit à clericis, & ecclesiis sibi subiectis (1) ad periculum aliquod depellendum, gravemque necessitatem evitandam (2). Justa autem, & gravis causa requiritur, ac præterea capituli consensu opus est, ut recte hoc subsidium ab Episcopo indicatur (3). Sed nunc, saltem in Italia, jus viget ab Innocentio XI. constitutum, quo sancitum est, ut semel tantum Episcopus, videlicet in primo ingressu suo, hoc subsidium exigit, & verum tantum accipiat, quantum antea per annos quadraginta dari consuevit (4). Quare si qua postea gravis exoritur causa, quæ subsidium flagitet, Sedis Apostolicæ venia opus est (5).

(1) Subsidium hoc, uti etiam cathedraticum, ex lege diocesana procedit, & ideo regulares, ac ceteri, qui exempti sunt, illius solvendi onere non tenentur, uti ostendit *Giraldus Exposit. Jur. Pontific. par. 1. l. 3. Decretal. sect. 583. p. 397.*

(2) Concilium Lateranense III. *Can. 4. t. 6. part. 2. Concil. col. 1675. Collect. Harduini, c. 16. de Offic. judic. ordin.*

- (3) *Cap. 6. de Censib. exaction.* Consule Giraldum *l. c.*
 (4) Innocentius XI. *Const. 43. §. 10. Bullar. t. 8. p. 61.* Vide eundem Giraldum *loc. mox cit.*
 (5) Confer Gaudentium *t. 1. de Visit. Prælat. ecclesiast. dist. 6. n. 18.*

§. V. Pertinet quoque ad Episcopum procuratio, quæ ei tribuitur alimentorum nomine, cum diocesim visitat (1). Debent enim Episcopi singulis annis vel per se ipsos, vel legitime impediti per vicarium generalem, aliumve virum idoneum diocesim visitare, totumque negotium saltem intra biennium absolvere; cum ita late patet diocesis, ut uno anno universa lustrari non possit. Quo in munere curandum est diligenter, ut ubique Christiana religio integra observetur, pravique emendentur mores, & quidquid mali irrepsit, avertatur (2).

- (1) *Cap. 6. & 27. de Censib. exaction.*
 (2) Concilium Tridentinum *Sess. 24. c. 3. de Reform.*

§. VI. Cum autem æquum sit visitationem fieri sumptibus eorum, qui visitantur, inducta est procuratio, quæ comprehendit hospitium, alimenta, cetera necessaria (1), aut etiam certam vim pecuniæ, quæ nunc sponte data illorum loco accipi potest; modo sit una procuratio, cum plura eadem die loca lustrata sunt (2). Cavendum vero est Episcopis, ne inutilibus sumptibus graves sint Ecclesiis, quas visitant, & ideo modesto comitatu contenti esse debent (3); & si pluries intra annum eandem Ecclesiam visitaverint, non nisi unam procuracionem accipiunt (4).

- (1) *Cap. 6. & 27. de Censib. exaction.*
 (2) *Cap. 2. & 3. de Cens. in 6.* Ita à Bonifacio VIII. abrogatum est jus antiquum *c. 1. eod.*, quod procuracionis causa pecuniam accipere vetabat. Eadem hæc optio dandi pecuniam loco vicualium permissa est à Concilio Tridentino *Sess. 24. c. 3. de Reform.*

(3) Concilium Lateranense *in Cap. 6. de Censib. exact.* præfinivit numerum equorum, quibus Episcopi diocesim visitantes pro suo comitatu uti possunt; sed eo nunc indiscriminatim uti nequeunt, quod recte monet Giraldus *Exposit. Jur. Pontific. par. 1. l. 3. tit. 39. Decretal. sect. 583. p. 396.* Synodus Tridentina *Sess. 24. c. 3. de Reform.* generatim statuit, ut Episcopi modesto equitatu, & famulatu contenti visitationem quam celerrime expediant. Et licet definitus non sit evectio numerus, ac dierum numerus, intra quem visitationem perficere oportet, tamen Sac. Congregatio Concilii id totum visitantium conscientiæ, & prudentiæ reliquit, uti ostendit ipse Giraldus *l. c.*

- (4) Consule Benedictum XIV. *de Synod. diac. l. 10. c. 10. §. 6.*

§. VII. Danda est procuratio non solum Episcopo, aut alteri, qui ejus loco diocesim lustrat, sed etiam vicario capitulari, cui post annum à die postremo habitæ visitationis diocesim visitare licet (1); & datur ab omnibus, qui visitantur, non tamen ab Ecclesiis civitatis, in qua Episcopus assidue commoratur (2); neque item ex privatis oratoriis, quæ in monachorum granciis sita sunt (3). Subsunt autem Episcopi visitationi Ecclesiæ omnes, etiam exemptæ, atque etiam regulares, quæ conjunctam habent curam animarum (4), itemque commendata monasteria, etiam Abbatia, Prioratus, Præposituræ, ubi non viget observantia regularis; præterea beneficia tam curata, quam non curata, sæcularia, & regularia, qualitercumque commendata etiam exempta (5); Parochiales annexæ Ordini Hierosolymitano (6), hospitalia, nisi sub immediata Regum protectione sint (7). Nam quæ Episcopus ordinario jure visitare non potest, qualia sunt loca exempta, ea visitat jure delegato.

- (1) Vide Benedictum XIV. *loc. mox indicat.*
 (2) Consule Fagnanum *ad c. 15. de Censib. exaction.*, & Giraldum *Exposit. Jur. Pontific. par. 1. l. 3. Decretal. tit. 39. p. 403.*
 (3) *Cap. 27. de Censib. exaction.* Quæ decretalis consensu om-

nium interpretum Juris Canonici ad quæcunque privata oratoria traducitur, uti testatur Fagnanus *in cit. cap. 27.*

(4) Concilium Tridentinum *Sess. 25. de Regul. c. 11.*, Gregorius XV. *Const. Inscrutabili 50. §. 4. Bullar. t. 5. par. 5. p. 1.*

(5) Concilium Tridentinum *Sess. 7. c. 8. & Sess. 21. c. 8. de Reform.* Vide etiam ea de re decretum *Ut in parvis 184. Innocentii X. Bullar. t. 6. par. 3. p. 270.*

(6) S. Pius V. *Const. Exposcit 187. Bullar. p. 3. t. 4. p. 180.*

(7) Concilium Tridentinum *Sess. 22. c. 8. de Reform.*

§. VIII. Visitantur etiam ab Episcopo quotannis monasteria monialium (1); sed tunc nullam ipse procurationem accipit, nisi quod in earum Ecclesiis beneficium sit (2).

(1) *Clement. 2. de Stat. monachor. Concilium Tridentinum Sess. 25. c. 9. de Regul.* Late hoc argumentum persequitur Giralduus *Exposit. Jur. Pontific. par. 1. l. 3. Decret. tit. 35. Sect. 362. p. 372. & seq.*

(2) Sac. Congregatio Concilii *in Volaterrana 13. Novemb. 1638. l. 16. Decretor. p. 106.*

§. IX. Denique Episcopus jure decretalium habet portionem canonicam, scilicet quartam partem earum rerum, quæ Ecclesiæ, aut alii pio loco relinquuntur (1). Sed hodie fere ubique hæc portio consuetudine sublata est, cum non amplius Episcopi gravi illa premantur inopia, cujus gratia initio ea concessa fuit. Si qua tamen regio est, in qua portio canonica adhuc obtinet, non eam pendunt loca pia, & monasteria exempta, quoniam soluta sunt lege diocesana, unde illa procedit (2); neque penditur ex piis legatis, quæ pro anniversario, pro Ecclesiæ fabrica, ceterisque similibus relicta sunt (3).

(1) *Cap. 14. de Testam.*

(2) Consule Giraldum *l. c. tit. 27. sect. 481. p. 315.*

(3) *Cap. 20. de Testam.*

DE DECIMIS.

I. Clericorum obventiones, & emolumenta.	V. Earum discrimen.
II. Decimæ quo jure apud Christianos debita?	VI. Consuetudo præsertim in decimis spectanda.
III. Quando solvi coeptæ?	VII. Cui solvendæ decimæ?
IV. Prædiales, personales, mixtæ.	VIII. Decimæ an à laicis accipi possint?
	IX. A quibus solvendæ decimæ?

§. I.

Nunc ad ea transgredimur, quæ ceterorum clericorum propria sunt; & huc spectant decimæ, primitiæ, oblationes, quotidianæ distributiones, quæ ordinaria, quæque extraordinariæ vocantur, voluntariæ denique, & honorariæ largitiones pro benedictionibus, sacrificiis, sacramentis, aliisque bonis Christiano populo tribuendis. Non omnibus quidem omnes clerici fruuntur, sed alii aliis, pro emolumentorum, clericorumque discrimine.

§. II. Apud Hebræos Levitis, & Sacerdotibus Divina lege debitas fuisse decimas, hoc est decimam partem fructuum terræ, & pecudum, inter omnes constat (1). Jure Evangelico ad alendos clericos nullæ indictæ sunt decimæ; tantum Christiani jubentur Ecclesiæ ministris præbere necessaria ad vitam honeste, ac decenter traducendam (2). Itaque Divini quidem juris est, quod iis, qui altari ministrant, necessaria vitæ subsidia præbeantur; non item, quod ea de causa detur decima pars fructuum terræ, & hoc quidem modo decimæ ad jus Divinum referri non possunt (3). Nam Ecclesia constituit modum, quo ejus ministri alendi sunt; nihil autem interest, sive id per decimas, sive per alias præstationes fiat.